

Justis- og beredskapsdepartementet

Hørings svar

Forslag til forskrift om narkotikaprogram med domstolskontroll – forslag til endring i straffeprosessloven

Oslo, 23. desember 2016

Forskrift om narkotikaprogram med domstolskontroll – forslag til endring i straffeprosessloven

Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan er en samfunnspåvirker innenfor ruspolitikk, og et samarbeidsorgan for frivillige organisasjoner på rusfeltet. Actis har 30 medlemsorganisasjoner og jobber for å redusere skadene ved bruk av alkohol, narkotika og pengespill.

En rapport fra Seraf¹, utgitt i 2016, viser at 65 prosent av de innsatte i norske fengsler har erfaring med narkotika. Hele 35 prosent har brukt narkotika mens de har vært i fengsel. Tidligere undersøkelser viser at risikoen for overdosedød blant narkotikamisbrukere var nesten ti ganger høyere de første to ukene etter løslatelse. Skal vi lykkes med å redusere overdosedødsfall og hjelpe flere med å lykkes med et nytt liv etter soning, må innsatsen for rusomsorg i fengslene og i overgangene til et bedre liv etterpå, styrkes.

Actis har vært en pådriver for å få Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND) over fra lokalt prosjekt og over til nasjonal løsning og er veldig fornøyd med at det nå er vedtatt.

Ulike alternativer til straffegjennomføring i fengsel bør i større grad inngå som ledd i en reaksjonskjede. Den kan være reaksjoner idømt av domstolen som ND, samfunnsstraff, program mot ruspåvirket kjøring eller straffegjennomføringsformer som § 12, straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK) (§ 16.2) eller straffegjennomføring i hjemmet (§ 16.1).

Straffegjennomføringen må legges opp med tilrettelagt progresjon som hensynstar den enkeltes rusmiddelproblematikk, med opptrapping fra rusmestringsenhet i fengslene til § 12 og EK. Det er også viktig at eventuelle behandlingsbehov identifiseres eller fortsettes under straffegjennomføring med EK.

¹ <http://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/seraf/aktuelt/aktuelle-saker/2016/innsatte-i-fengsel.html>

Forskrift om narkotikaprogram med domstolskontroll

Vi støtter forslaget om å etablere ND-sentrene i Bergen og Oslo som nasjonale kompetansesentre, slik som det er fremmet i opptrappingsplanen på rusfeltet

§ 1 Formål

Actis støtter at forslaget om at ordningen gjøres permanent og landsdekkende. Det er viktig at domstolene som får ansvar for oppfølgingen av programmet sikres god nok innføring og opplæring.

§ 3 Målgruppe

Gode resultater fra ND viser at det er et stort potensial i denne reaksjonsformen. Vi mener derfor kriteriene for å få ND bør vurderes utvidet, slik at flere kan få tilbud om deltakelse i programmet som alternativ til fengsel.

§ 4 Forvaltningssamarbeid

Samarbeidet mellom kriminalomsorgen og andre etater som helsetjenesten, kommunen, sosialtjenesten og NAV må styrkes slik at personer idømt narkotikaprogram med domstolskontroll får den hjelpen de har behov for. Erfaringene fra Oslo og Bergen er at det er en fordel at tjenesteyterne er samlokalisert. Dette bør vurderes videreført. For tidligere narkotikabrukere er det særlig viktig å planlegge oppfølgingen og skaffe bolig og aktivitet som skolegang, arbeid eller videre behandling. Ansvar for mange av disse tiltakene (bolig, arbeid, mv.) vil ligge hos kommunen. NAV spiller en viktig rolle her, og erfaringene med ND så langt tilsier at NAV må involveres tettere gjennomføringen av ND. Videre er det viktig at de med oppfølgingsansvar og ansvar for støttetiltak til den domfelte sikres tilstrekkelige ressurser.

§ 6 Samtykke

Ved tilbaketrekking av samtykke til å delta i narkotikaprogram med domstolskontroll mener Actis at den domfelte skal returneres til ordinær straffegjennomføring i fengsel. Det er imidlertid viktig at den domfelte likevel følges opp og tilbys hjelp for sitt rusmiddelproblem ved at man benytter seg av de narkotikabehandlingstiltakene som finnes i fengslene. Eksempler på dette er rusprogram, individuell behandling, rusmestringsenheter og annen motivasjonsbehandling. Dette understreker også viktigheten av å styrke disse tiltakene. I tillegg til Stifinner-tilbudet ved enkelte fengsler, er det i dag rusmestringsenheter i kun 13 av 40 fengsler. Actis har ved flere anledninger

spilt inn at det bør opprettes flere rusmestringsenheter og at bemanningen ved disse bør styrkes.

§ 7 Gjennomføringsplan. Vilkår

Hjemkommunen må kobles tidligere og tettere på den innsatte gjennom kriminalomsorgen, slik at det legges til rette for bolig, arbeid, videre sosialfaglig hjelp og eventuell annen nødvendig oppfølging. Ettervernet må koordineres bedre. Det bør vurderes en ordning med stimuleringsmidler for kommunene for å sikre denne oppfølgingen.

§ 8 Innhold

I tillegg til å inneholde obligatoriske tiltak, som krav om jevnlig ruskontroll, bør de individuelle tiltakene fylles med reelt meningsfylt innhold som rettighetsfestes. Actis mener at der det foreligger en individuell plan for den domfelte, skal programmet samordnes med den individuelle planen. Dette krever et godt og nært samarbeid mellom kommunen, koordinator og spesialisthelsetjenesten, og at tilstrekkelig med midler bevilges jf. § 4.

§ 9 Domstolskontroll

Domstolens rolle er bærende i gjennomføringen av ND og anses som en av suksessfaktorene i ordningen. Det forutsettes at forskriften ikke svekker domstolens kontroll med ordningen, og at de vil ha samme rolle som under prøveordningen. Forskriften slik den er formulert nå underkommuniserer etter vår mening domstolens betydning. Retten kan og bør være involvert i endringer av vilkår under straffegjennomføringen der det er hensiktsmessig. Det gir nødvendig fleksibilitet i å sikre individuelle tilpasninger for en målgruppe med lang rushistorikk og sammensatte behov.

§ 14 Reaksjon på brudd

Actis støtter forslaget om at det ved brudd på vilkårene bør foretas en totalvurdering av domfeltes progresjon og bruddets art. Videre støtter Actis forslaget om at sak om brudd skal behandles raskt og at reaksjonen skal støtte oppunder hensynet til domfeltes rehabilitering.

Forslag til endring i straffeprosessloven § 12

Actis støtter forslaget til endring i straffeprosesslovens § 12.